

Felhívás

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ felkérésére az alábbiakban közöljük az 1974-1975. évi kutatási témaköröket, illetve azokkal kapcsolatos felhívásának eredeti szövegét.

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ - az országos kutatási tervhez és saját kutatási feladataihoz kapcsolódva - az 1974-1975-ös évekre a következő témakörök kutatására keres egyéni vagy társas jelentkezőket:

1. A könyvtár szerepe és lehetőségei az ifjúsági klubmozgalomban

A közművelődési könyvtár, mint az ifjúsági kiscsoport otthona. Művelődési körök, klubok a könyvtárban. A közművelődési könyvtár és az ifjúsági klub alkotó kapcsolata. Az olvasóvá nevelés és az olvasónevelés lehetőségei, módszerei a könyvtári és más-hol működő ifjúsági klubokban.

2. Különböző fiatal korosztályok olvasmányszerkezete alakulásának vizsgálata 6-tól 18 éves korig

Az olvasmányösszetétel, valamint a családi környezet, az iskola hatása, a tömegkommunikációs eszközök befolyása, a szabadidő-szerkezet és a személyiség összefüggése. A könyvtár hatása az olvasmányösszetétel alakulásában. Választható egy-egy tényező hatásának vizsgálata is, végezhető komplex elemzés is.

3. Egy olvasmányfajta vagy szerző művei olvasásának és befogadásának vizsgálata

Egy-egy lektűr, értékes sikerkönyv, határterületi irodalomhoz tartozó olvasmányfajta vagy mű /történelmi regény, életrajz, ut-leírás, sci-fi, dokumentumregény/ olvasásának és befogadásának vizsgálata. A kutatás lehet történelmi szempontú, de lehet a mai helyzet leírása is, önálló felmérés vagy más vizsgálatok tapasztalatai alapján. Külön elemzés készíthető az Egri csillagok olvasásáról és befogadásáról.

4. Visszakereső rendszerek elmélete, szervezése, adaptációja és működtetése

A témában elsősorban olyan intellektuális vagy gépi megoldások adaptációja a cél, amely elősegítené Magyarországon a korszerűbb könyvtártechnika elterjedését. A technikai megoldások bármilyenek lehetnek, a hagyományos könyvtári katalógusoktól terjedhetnek a számítógépes rendszerekig. Külön fejezete a témakörnek a visszakereső rendszerek értékelése.

5. A könyvön és folyóíraton tuleső dokumentumok /disszertációk, bizottsági előterjesztések stb./ bibliográfiai kontrollja és a könyvtári beszerzés lehetőségei

Bibliográfiai rendszerünkben ezeknek a rendszerint primer, egyedi, félig publikus dokumentumoknak a regisztrálása egyáltalán nem, vagy csak töredékesen megy végbe. A kutatás célja olyan ellenőrzési rendszer felvázolása, amely lehetővé teszi a tájékozódást ezek létezéséről, illetve megoldja a bibliográfiai regisztrálás kérdéseit, végül pedig biztosítja a könyvtári beszerzést.

6. Speciális dokumentumok tárainak létrehozása, tervezése, kezelése könyvtárakban

A kutatásnak olyan országosan bevezethető eljárást /eljárásokat/ kell kidolgoznia, amely megoldja egy /valamely un. nem hagyományos/ dokumentum könyvtári kezelését, a beszerzéstől a feldolgozáson át a szolgáltatások átgondolásáig, a lehetséges megoldások közül az optimálisat kiválasztva. Elemezni kell azokat a körülményeket is, amelyek e táruk működtetését meghatározzák.

7. Az analitikus feldolgozás módszerei a helyismereti dokumentációban, különös tekintettel a tárgyszórendszerrel dolgozó eljárásokra

Szempontok:

Az "analitikus feldolgozás" fogalma, mélysége, jelentősége a helyismereti dokumentációban; a hagyományos könyvtári feldolgozó eljárások és az ETO rendszerű szisztematikus osztályozás alkalmazhatatlansága a dokumentációban;

Dokumentumtípusonkénti példaszertű részletes elemzés:

milyen mélységig terjedjen az elemző feldolgozás /pl. periodikumok esetében/, melyek a helyismereti szempontból releváns fogalmak, amelyekkel a tájékoztató apparátusban a visszakeresés szempontjából számolni kell;

megközelítés az egységes feltáró rendszer oldaláról - a különböző hagyományos és nem hagyományos könyvtári dokumentumok egységes analitikus feldolgozásának lehetőségei; a helyismereti tárgyszórendszer fogalmi csoportjai, földrajzi nevek, tulajdonnevek, tárgykörök fogalmai stb.; a fogalomcsoportok, tárgyszavak hierarchikus és mellérendelő rendszere; tárgyszókatalógus, bibliográfiai kartoték, bibliográfiák tárgyszómutatói; a fénylyukkártyás feldolgozás előnyei és nehézségei; a tárolás és feldolgozás egybeesése bizonyos dokumentumtípusoknál.

8. Propagandakiadványok /plakátok, röplapok, bibliográfiák, meghívók stb./ komplex hatékonyságvizsgálata

Vizsgálni lehet országos szolgáltatások /Eseménynaptár, Új könyvek, a Látóhatár cikkbibliográfiája, központi plakátok stb./ helyi hatását /véleménykutatás, kölcsönzés, könyvtár- vagy rendez-

vénylátogatottság stb./.. A vizsgálatok terjedjenek ki a célok és az eredmény összevetésére, a hatás intenzitására, hosszabb időszakok esetében az eredmény időbeli változásaira, és az eszközök emlékezőértékének mérésére. - Meg lehet vizsgálni egyetlen helyi propagandakiadvány /plakát, visszahívó levél, ajánló bibliográfia, meghívó, direct-mail/ hatékonyságát. A kiadvány céljából kiindulva, a felhasználás teljes körét át kell tekinteni. Költségvizsgálat is szükséges. - Komplex akciók esetében a hatásból is ki lehet indulni, azt vizsgálva, hogy az eredmény milyen kiadványok, propagandaeszközök hatásának tulajdonítható. /Különböző propagandaformák és eljárások hatásának összehasonlító vizsgálata./

9. A vagy B típusu könyvtár szükséges tájékoztatási apparátusa

Az idevágó szakirodalom és hivatalos dokumentumok /minisztériumi irányelvek, tanácskozások határozatai stb./ alapján körvonalazni kell az A és B típusu könyvtárak funkciórendszerét, a könyvtári ellátási rendszerben betöltött sajátos feladatait. - A funkciók és feladatok összefüggésében meg kell jelölni a tájékoztatási szükségleteket /milyen témakörökben milyen mélységben történjen a tájékoztatás/. - Sorra kell venni az egyes szükségleteket kielégítő eszközöket /műfajokat, információ-visszakereső rendszereket/ általában, és össze kell állítani /eddig megjelent jegyzékek, nagy könyvtárak állománya, valamint néhány megyei könyvtár állományának tanulmányozása révén/ a magasfokú tájékoztatás céljára ma számításba jövő dokumentumok jegyzékét, utalva az egyes dokumentumok felhasználási lehetőségeire. - Fel kell tárni a tájékoztatási segédeszközök beszerzési forrásait, különös tekintettel a periodikumokra, intézeti és külföldi kiadványokra. - Becslés, illetve nagy könyvtárak beszerzéseinek elemzése révén árkalkulációt kell készíteni az A és B típusu könyvtárak számára kívánatos tájékoztatási apparátus beszerzési értékére vonatkozóan.

10. Regionális együttműködési rendszerek modellálása

Egy adott terület - az országos településhálózat fejlesztési koncepcióban megjelölt régió - közművelődési intézményeinek, azok ellátottságának, lehetőségeinek felmérése - különös tekintettel a tájegység könyvtári hálózataira. A kapott adatokra támaszkodva egy olyan ésszerű modell kimunkálása, amely a szóban forgó körzet tág értelemben vett korszerű művelődési igényeit a legkevesebb áttétellel, a leggazdaságosabban kielégíti /p.o. könyvtári hálózatok esetében gyűjtőköri kooperáció/.

11. A "művelődési központ" elvének gyakorlati megvalósulása /iskola-művelődési ház-könyvtár egy közös épületben/

Tényekkel alátámasztott, jól funkcionáló komplex művelődési "forma" meggyőző bemutatása: a gazdaságosság, az igénykeltés és az optimális igény-kielégítés aspektusából /p.o. többfunkciójú tornaterem a művelődési ház nagyterme helyett, klub- és iskolai

foglalkozások a könyvtárban stb./ . Természetesen csak olyan kisebb, településtípusra gondolunk, ahol nincs, nem lehet szükség a közművelődési intézmények külön-külön megépítésére, üzemeltetésére, ahol mindezt a funkciót - egyedül indokolt intézmény lévén - az iskola vállalja, vállalhatja magára.

A kutatásra 5-10 oldalas szinopszissal lehet jelentkezni. Ennek tartalmaznia kell a választott munkamódszert, a kutatási téma előzményeinek legfontosabb szakirodalmát, és feltétlenül jelezni kell azt is, miben tudna újat nyújtani az eddigi kutatásokhoz képest.

Beküldési határidő: 1974. március 31.

A szinopszis beküldése előtt, éppugy, mint a kutatás egész ideje alatt, mindenkinek készségesen biztosítunk konzultációs lehetőséget.

A beküldött szinopszisok értékelése alapján vagy kutatási megbízást adunk, vagy a készülő tanulmány már minősíthető részletének benyújtása után szerződést kötünk. Egyes témák kutatásához szükséges anyagi támogatást /pl. felmérések, kérdőívek sokszorosítása stb./ külön megállapodás alapján tudunk nyújtani.

További tájékoztatás kérésével vagy konzultációs igény bejelentésével a jelentkezők forduljanak PINTER Mártához, a KMK Oktatási Osztálya munkatársához /telefon: 134-000/255 mellék/ telefonon vagy személyesen

1974.február 1-től kezdve minden kedden és pénteken 9-15 óra között.

A KMK címe: 1827 Budapest, Pf. 480., Múzeum u.3.

